

4. Українська державність. Філадельфія : Б-ка Терноп. осередку СУМ в Україні, 1967. 400 с.

5. Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році. Верховна Рада України; Постанова від 08.02.2018 № 2287-VIII - Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 11. С. 65.

6. Хрестоматія з історії України. 10 клас. : в 2 ч. Частина 1 /Упорядник А.П. Гриценко. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 127[1] с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 04(112)).

7. Хрестоматія з історії України. 10 клас. : в 2 ч. Частина 2 /Упорядник А.П. Гриценко. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 127[1] с. (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 05(113)).

8. ЦДАВО України, ф. 2592, оп.1, спр.78, арк. 14.

9. ЦДАВОУ, ф. 2592, оп. 1, спр. 50, арк. 4.

Наук. керівн.: Чумаченко О. А., канд. іст. наук, доцент

Ткаченко Михайло

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В СЕЛЯНСЬКОМУ ПОВСТАННІ НА ГАЛИЧИНІ ТА БУКОВИНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

На початку ХХ століття в Австро-Угорській імперії значно активізувалося суспільно-політичне життя. Для Галичини основним залишалось польсько-українське протистояння. Завдяки діяльності українських політичних партій, культурно-освітніх товариств громадських організацій, із селян сформувалося свідоме щодо своїх політичних інтересів українство. Політична боротьба поєднувалася із соціальними протестами робітників і селян. Одночасно тривала робота з організації українського національного життя: стабільно діяла мережа культурних, освітніх, наукових установ тощо. Результати українського руху в Галичині у відстоюванні своїх національних інтересів, досягнутих наприкінці дев'ятнадцятого, на початку двадцятого століття, свідчили про набуття ним загальноукраїнського характеру. В наслідок чого на початку

двадцятого століття відносини України та Польщі в Галичині загострилися [1; 4].

У 1900 р. українські громадські діячі проводили в Буковині та Галичині багато народних зібрань під гаслами поділу Галичини на польську та українську частини та приєднання до останньої українських земель Буковини. Селяни, які знайшли підтримку у Української національної демократичної партії та Русько-української радикальної партії, розпочали масовий селянський страйк у великих маєтках Східної Галичини, вимагаючи збільшення платні та покращення процесу еміграції. В кінці липня протести вже охопили понад 500 сіл у 26 повітах, де приймали участь близько 200 тис. селян і сільськогосподарських робітників. Реагуючи на ситуацію, що складалася у галицькому селі, один із лідерів Української націонал-демократичної партії В'ячеслав Будзинівський під час Народного з'їзду, що відбувався 25–26 грудня 1901 року у Львові, виголосив доповідь, у якій закликав вести проти агресивної політики політичних противників гостру боротьбу через страйки та бойкот. Саме В. Будзинівський уперше запропонував вести політичну боротьбу відмовою селян працювати.

Українські політичні партії висловили підтримку страйкарям. Народний комітет Української національної демократичної партії назвав страйк законним і загальноприйнятим способом боротьби за свої права та закликав селян зберігати спокій і не піддаватися на жодні провокації. Крім того, партія закликала українську інтелігенцію не стояти осторонь та допомагати українському селянству, а також нагадали повітовим організаціям української національної демократичної партії про потребу опікуватися страйковими комітетами. Народний комітет УНДП опікувався збором матеріалів для роз'яснення економічних причин страйків і спорядив спеціальні слідчі комісії на місця для фіксації дій влади, зокрема судів, військ, жандармерії, щодо страйкарів. Для захисту селян, які зазнали

судових переслідувань за активну участь, організовано безкоштовну адвокатську допомогу

Водночас галицькі русофіли виступили проти страйку, побоюючись, що він перекинеться на територію Російської імперії. Представники москвофільської «Руської Ради» назвали селянський страйк «роботою дурисвітів соціалістів всілякої масті» і закликали руських селян не слухати «тих підлих агітаторів, бо ті наразять їх на дуже шкідливі наслідки» [3].

З 1902 року поодинокі протести почали перетворюватись на організовані страйки. Набувши характеру соціального й національного протесту. Окрім відмови працювати, учасники селянського страйку підпалювали панські хутори, двори й ліси. Згодом страйк було придушено за допомогою жандармських загонів і військових. За участь у страйку було заарештовано понад 4 000 селян, більшість з них були засуджені на ув'язнення. Селянам, які виявили солідарність і дисциплінованість, поміщики були змушені піти на поступки.

Підбиваючи підсумки селянських страйків 1902 року, загалом боротьба закінчилася перемогою селян: у 75 % випадках цілковитою, у 20 % громад так і не домовилися із землевласниками і страйки тривають, у 5 % страйкарі не добилися жодних поступок та повернулися до праці на старих умовах. Селяни добилися підвищення грошової платні від 60 до 100 %, а в окремих випадках на 120 %. А ще й зменшення ціни на паливо, право випасати худобу в лісах та стернях поміщицьких землеволодінь. Результати страйків та сезонна еміграція на роботи до Німеччини, на які з 1903 року виїхало до 80 000 осіб, підірвали шляхетське землеволодіння [2]. Щоб врятуватися від краху, землевласники були змушені поділити землю поміж місцевих селян і спроваджених ними польських колоністів, унаслідок чого 140 000 гектарів землі перейшло до селян.

Список використаних джерел та літератури

1. Гриценко А.П. Усі уроки до курсу «Історія України». 10 клас. Стандартний та академічний рівні. Харків: Видавнича група «Основа», 2012. 221[3] с.
2. Любомир. Селянський бунт у Галичині 1902–1935. У 30-ліття великого селянського страйку. Скрантон, 1935. 11 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/17783-lyubomir-selyanskiy-bunt-u-galichini-1902-1935-u-30-littya-velikogo-selyanskogo-strayku/> (дата звернення 12.09.2023).
3. Старка В. Страйки сільського населення східної Галичини 1902–1903 років як засіб боротьби за економічні та політичні права 2017р. URL: (<https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?portfolioitemid=485>) (дата звернення 12.09.2023).
4. Хрестоматія з історії України. 10 клас. : в 2 ч. Частина 1 /Упорядник А.П. Гриценко. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 127[1] с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 04(112)).

Наук. керівн.: Артюх В. О., канд. філос. наук, доцент